

Dossier de premsa

Programa d'homenatge a Joan Serra i Vilaró

El Departament de Cultura commemora el 50è aniversari de la mort de mossèn Joan Serra Vilaró

- **Vol donar a conèixer la figura de l'eclesiàstic i historiador, considerat un dels personatges més importants de l'arqueologia catalana d'inicis del segle XX**
- **Cardona, Solsona i Tarragona, ciutats on Serra i Vilaró va establir forts lligams, centraran els actes commemoratius**
- **La programació prevista durant els propers mesos inclou diverses activitats, entre les quals destaquen exposicions, un cicle de conferències i rutes culturals**

Amb motiu dels 50 anys de la mort de mossèn Joan Serra i Vilaró, el Departament de Cultura vol recordar la seva figura i la seva tasca cabdal per a l'arqueologia catalana. El pas per Cardona, Solsona i Tarragona de l'eclesiàstic i historiador va deixar una empremta encara avui vigent, tant en els estudis històrics i la recerca arqueològica com en la divulgació i preservació del patrimoni.

Ara, diverses institucions catalanes de Solsona, Cardona i Tarragona, ciutats on mossèn Joan Serra i Vilaró va establir forts lligams, col·laboren per posar en relleu el llegat d'un pioner del patrimoni a Catalunya, amb un seguit d'actes commemoratius que es desenvoluparan entre el novembre de 2019 i la primavera de 2020.

Un referent de l'arqueologia catalana

Joan Serra i Vilaró va néixer a Cardona el 1879. Va estudiar teologia, filosofia i llatí als seminaris de Vic i Solsona. Ordenat l'any 1902, el 1906 es va fer càrrec de l'Arxiu Diocesà de Solsona i el 1909, de l'ordenació i conservació del Museu Diocesà de Solsona.

Amb el suport del bisbe Vidal i Barraquer, va dedicar-se activament —entre 1915 i 1925— a la recerca de restes prehistòriques, protohistòriques i d'època romana de la diòcesi de Solsona. L'any 1925 és cridat a Tarragona, on inicia una sèrie d'excavacions, entre les que destaquen les de la Necròpolis Paleocristiana i del Fòrum de la Colònia.

Durant la Guerra Civil es va refugiar a Itàlia, on va col·laborar amb l'Institut Pontifici d'Arqueologia Cristiana de Roma. Acabada la guerra va esmerçar molts esforços en recuperar el tresor artístic sostret durant el conflicte, tant de la diòcesi de Solsona com de Tarragona.

El 1940 és nomenat canonge de la Catedral de Tarragona. Durant els anys següents continua amb la publicació de les seves recerques i rep diferents distincions cíviques i acadèmiques. Mor a Tarragona el 27 d'octubre de 1969 i és enterrat a la Necròpolis Paleocristiana de Tarragona.

Mn. Serra i Vilaró treballant

El llegat a Cardona i Solsona

Durant la seva estada a Solsona, i després d'un breu pas per la comunitat de preveres de Cardona, va emprendre el buidatge dels fons dels seus arxius, transcripcions i notes que va recollir en diversos quaderns, entre el anys 1901 i 1903. Aquesta va ser la base dels seus primers estudis històrics, escrits i publicats a partir del 1903 a través del butlletí del Centre Excursionista de Catalunya i de la seva primera Història de Cardona, manuscrita per Josep Ballaró Casas i publicada l'any 1906.

L'any 1909, el bisbe de Solsona, Lluís Amigó i Ferrer, va ordenar que el Musaeum Archaeologicum Dioecesanum, fundat uns quants anys abans a l'edifici del seminari, s'instal·lés al Palau Episcopal, i en va encomanar la direcció a mossèn Joan Serra i Vilaró. Seguint el criteri dels museus que s'anaven

formant, va recollir importants obres d'art, de tipus litúrgic i de les arts industrials, procedents del bisbat de Solsona.

Amb el suport del bisbe Vidal i Barraquer, Serra i Vilaró es va dedicar activament —entre el 1915 i el 1925— a la recerca de restes prehistòriques, protohistòriques i d'època romana de la diòcesi de Solsona, i va dur a terme més de 150 excavacions. Va crear la secció de prehistòria del museu i li va donar un relleu extraordinari que el va convertir en un dels museus més importants del país.

El seu treball destaca per una planificació meticulosa i metodològica, tenint en compte l'època i els mitjans; és un capdavanter en la documentació fotogràfica, no només dels materials, sinó també de les excavacions.

Va publicar els resultats de les seves excavacions arqueològiques en unes memòries d'excavació molt detallades i en articles de revistes, fet que el va donar a conèixer en el món científic. A banda d'aquestes publicacions, va resumir el coneixement de la prehistòria de la comarca del Solsonès i de les comarques veïnes i dels materials arqueològics del museu en dos llibres: *El vas campaniforme a Catalunya i les coves sepulcralis eneolítiques* (1923) i *La civilització megalítica a Catalunya* (1927), encara avui en dia obres de referència.

Mn. Serra i Vilaró i Tomàs Boix restaurant un vas al Museu de Solsona

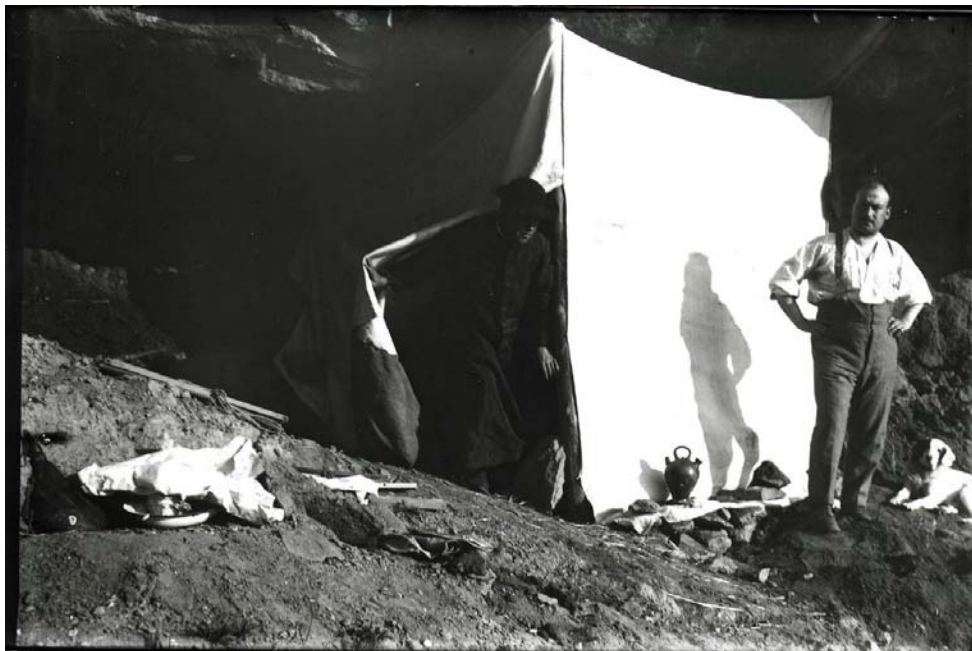
El llegat a Tarragona

L'any 1925, l'arquebisbe Vidal i Barraquer va cridar mossèn Joan Serra i Vilaró a Tarragona. A banda d'intervenir en les excavacions de les coves d'Escornalbou, va centrar la seva activitat en la Necròpolis paleocristiana, que havia estat descoberta l'any 1923 arran de la construcció de la Fàbrica de Tabacs, a la riba del Francolí. Al llarg dels anys va posar en evidència la magnitud i la riquesa d'aquesta necròpolis, datada entre els segles III i V dC, però també la diversitat d'estructures i d'edificis corresponents a fases i usos diversos. Serra i Vilaró també va tenir un paper fonamental en la conservació *in situ* de l'àrea arqueològica i en la construcció d'un museu monogràfic, inaugurat l'any 1930.

En paral·lel a les excavacions de la necròpolis paleocristiana, Serra i Vilaró es va implicar en la recerca en altres espais de la ciutat de Tarragona, com el Fòrum de la Colònia. Entre els anys 1928 i 1929 va excavar les conegudes com a illes C i E, àrees que es preservarien fins a l'actualitat com a testimonis de part del fòrum de la colònia de l'antiga Tàrraco.

Les aportacions de Serra i Vilaró també van ser claus en la datació de la muralla. Fins al 1936, va intervenir en diversos espais de la construcció aprofitant que s'hi feien obres o reformes. No sense polèmica, els seus estudis arqueològics van confirmar la datació de la muralla en l'època romana, i van descartar altres teories, que la dataven més tard.

L'any 1969, quan va morir, Joan Serra i Vilaró va ser enterrat dins de l'àrea arqueològica de la Necròpolis Paleocristiana, a la qual havia dedicat tants anys.

Mn. Serra i Vilaró sortint de la tenda de campanya instal·lada al jaciment arqueològic de la Cova del Segre

Programa d'actes

26 de novembre

- Presentació del programa d'actes en homenatge a Mossèn Joan Serra i Vilaró.

Lloc: Sala d'actes dels Serveis Territorials del Departament de Cultura a Tarragona (Carrer Major, 14)

Hora: 18 h

27 de novembre de 2019

- *Presentació de les actes del IV Congrés Internacional d'Arqueologia i Món Antic Tàrraco Biennal/VII reunió d'Arqueologia Cristiana Hispànica "El cristianisme a l'antiguitat tardana. Noves perspectives" (21-24 de novembre de 2018).*

Lloc: Museu Bíblic Tarraconense (Carrer de les Coques, 1-C)

Hora: 19 h

Exposicions

19 de desembre de 2019

- **Inauguració de l'exposició *Joan Serra i Vilaró. 1879-1969. 50 anys del llegat d'un pioner.***
- **Conferència *Joan Serra i Vilaró, l'home i la seva obra*, a càrrec de Jaume Massó**

Lloc: Biblioteca Pública de Tarragona

Hora: 19 h

13 de març de 2020

- **Inauguració de l'exposició *El solsonià. Viure i morir al neolític*, al Museu Diocesà i Comarcal de Solsona.**

30 de març de 2020

- **Inauguració de l'exposició *Joan Serra i Vilaró. 1879-1969. 50 anys del llegat d'un pioner***, al Parc Cultural de la Muntanya de Sal de Cardona.
L'exposició romandrà oberta fins al 8 de maig.
- ***Itineràncies "Joan Serra i Vilaró. 1879-1969. 50 anys del llegat d'un pioner"***

Desembre – gener: Biblioteca Pública de Tarragona

Febrer: Museu i Necròpolis Paleocristians de Tarragona

Març: Palau Antic dels Barons de Pinós, Bagà

Abril: Cardona

Conferències

- Organització d'una sèrie de conferències a càrrec d'especialistes en la seva figura, en història i en arqueologia, arreu de Catalunya.
 - 22 de gener: Conferència sobre els tallers de terra sigillata d'Abella
Lloc: ICAC
 - 29 de gener: *Serra i Vilaró i Tàrraco*. A càrrec de Joaquim Ruiz de Arbulo
Lloc: Reial Societat Arqueològica Tarraconense
 - 5 de febrer: *Joan Serra i Vilaró i la Necròpolis*. A càrrec de Josep Anton Remolà
Lloc: Serveis Territorials de Cultura a Tarragona
 - 8 de febrer: *Murri clerigus solsonensis. La tasca de Mn. Joan Serra i Vilaró al capdavant del Museu de Solsona*. A càrrec del Grup de Prehistòria del Solsonès i el Centre d'Estudis Lacetans
Lloc: Museu de Solsona
 - 8 de maig: conferència *Joan Serra i Vilaró: arxiver i historiador*, a càrrec de Xavier Pedrals, director de l'Arxiu Comarcal del Bergada.
Lloc: Cardona (pendent de concretar). Conferència de cloenda de l'exposició a Cardona.

Altres actes

Març 2020

- **Ruta cultural *La Tarragona de Serra i Vilaró*.**
Organitzen: Biblioteca Pública de Tarragona i Museu Nacional Arqueològic de Tarragona.

- Intercanvis Tarragona – Solsona:
 - 14 de març: Jornada a Tarragona: ***La Tarragona de Serra i Vilaró***
 - 11 h: Visita al Fòrum de Colònia i recorregut per la Part Alta
 - 16 h: Visita a la Necròpolis Paleocristiana

 - 28 de març: Jornada a Solsona
 - 11 h: Visita guiada a l'exposició: ***El solsonià. Viure i morir al neolític***
 - Lloc: Museu Diocesà i Comarcal de Solsona
 - 16 h: Visita teatralitzada a la Necròpolis neolítica del Llor (Castellar de la Ribera, el Solsonès)
 - Horari, preu i inscripcions pendent de confirmar.

- Taula rodona a Barcelona. **Serra i Vilaró i el context de l'arqueologia catalana dels anys 20 i 30.** Moderador: Joaquín Ruiz de Arbulo. Lloc i data pendants de confirmar.

- **Representació de la Passió de Sant Fructuós**

Acte dins de la celebració dels 30 anys de la primera representació de les actes martirials més antigues de la Península Ibèrica, una mostra única del nostre llegat paleocristià per a homenatjar a mossèn Serra i Vilaró. És una reconstrucció teatralitzada que es realitzarà en espais paleocristians de la ciutat de Tarragona.

Institucions implicades

Organització

Departament de Cultura. Serveis Territorials a Tarragona

Entitats col·laboradores

Museu Nacional Arqueològic de Tarragona. Agència Catalana del Patrimoni Cultural

Museu Diocesà i Comarcal de Solsona

Altres institucions

Ajuntament de Bagà

Ajuntament de Tarragona

Arxiu Arxidiocesà de Tarragona

Arxiu Comarcal del Berguedà

Arxiu Històric de Cardona

Associació Cultural Sant Fructuós

Biblioteca Pública de Tarragona

Institut Català d'Arqueologia Clàssica

Museu Bíblic Tarraconense

Reial Societat Arqueològica de Tarragona

Universitat Rovira i Virgili